

เกย์วัยเกษียณที่มีความยั่งยืนทางการเงิน : การสร้างความหมาย
จากการต่อสู้กับวาทกรรมทุนนิยม*

FINANCIAL SUSTAINABLE GAY RETIREES: CONSTRUCTING MEANING THROUGH
COUNTER DISCOURSE TO CAPITALISM

ชัยวุฒิ ภาคสุทธิผล, สุเมษฐ์ นกหลง, พีรเดช ประคองพันธ์

Chaiwoot Paksuthiphol, Sumate Noklang, Peeradet Prakongpan

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University

Corresponding Author E-mail: chaiwootpaksuthiphol@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีเพื่อศึกษาประสบการณ์ของเกย์วัยเกษียณที่ให้ความหมายต่อความยั่งยืนทางการเงินจากการต่อสู้กับวาทกรรมทุนนิยม โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในกระบวนการตีความเชิงวิพากษ์ การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการศึกษาเรื่องเล่ามีแนวทางการพูดคุยในลักษณะคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง เลือกผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการแบบเฉพาะเจาะจงผ่าน Gate keeper เป็นผู้ให้ข้อมูลที่ระบุอัตลักษณ์แห่งตัวตนว่าเป็นเกย์และสามารถให้ความหมายของคำว่า ความยั่งยืนทางการเงิน มีอายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างเรื่องเล่าผ่านการวิเคราะห์แก่นสาระ ผ่านแนวคิดของ Micheal Foucault เรื่องการสร้างอัตลักษณ์ โดยเชื่อว่าอัตลักษณ์สร้างโดยอำนาจของความรู้ ที่ทำงานผ่านภาคปฏิบัติทางวาทกรรม หรือกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างตัวตนผ่านการต่อสู้กับวาทกรรม

ผลการวิจัยพบว่า การให้ความหมายต่อความยั่งยืนทางการเงิน ซึ่งเป็นผลผลิตจากการเกย์ต่อสู้กับวาทกรรมทุนนิยม มีลักษณะสำคัญ 4 ประเด็น ดังนี้ เกย์ผู้มีอิสระทางการเงิน เกย์ผู้สร้างตัวตนให้เป็นเสาหลักของครอบครัว เกย์ผู้สร้างทางเลือกในการหาเงิน และเกย์ผู้มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน

คำสำคัญ: เกย์วัยเกษียณ; ความยั่งยืนทางการเงิน; การต่อสู้กับวาทกรรม; วาทกรรมทุนนิยม

Abstract

This research aims to explore the experiences of retired gay individuals in defining financial sustainability through their resistance to capitalist discourse. The study adopts a qualitative approach within a critical paradigm. Data were collected using narrative inquiry through semi-structured interviews. Participants were purposively selected through a gatekeeper and self-identified as gay, aged 65 and above, with the ability to articulate the concept of financial sustainability. A total of 15 participants were involved. Data analysis was conducted through thematic analysis, constructing narratives grounded in the theoretical framework of Michel Foucault's concept of identity formation. This framework posits that identity is shaped by the power of knowledge operating through discursive practices, meaning that identity is forged through resistance to dominant discourses.

Research findings reveal that the meaning of financial sustainability, constructing through counter discourse to capitalism, has four key aspects: gay men with financial independence, gay men who establish themselves as the family's pillar, gay men with career choices of work, and gay men with interpersonal relationships at work.

Keywords: Gay Retirees; Financial Sustainability; Counter Discourse; Capitalism

บทนำ

แนวคิดความทันสมัย (Modernization Theory) เป็นรูปแบบการพัฒนาและปรับเปลี่ยนระบบวัฒนธรรมและสังคมของประเทศจากล้าหลังไปสู่ประเทศที่เจริญก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลงนี้ครอบคลุมทั้งในเชิงอุดมการณ์ และการให้คุณค่าต่อสรรพสิ่ง แนวคิดความทันสมัยทำงานควบคู่กับวาทกรรมทุนนิยม (Capitalism) ซึ่งเป็นรูปแบบของระบบเศรษฐกิจที่เอกชนหรือนายทุนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต มีชนชั้นแรงงานเป็นผู้ผลิตสินค้าและบริการ เกิดความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรการผลิต ส่งผลต่อรายได้ รวมถึงปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมมากมาย (ทิพย์สุตา พุฒจรัส, 2554) ตามความหมายของสำนักงานสถิติแห่งชาติ แรงงาน คือ บุคคลที่อยู่ในวัยกำลังแรงงาน (ช่วงอายุ 15-59 ปี) และสามารถทำงานได้โดยใช้กำลังกายและกำลังความคิด ส่วนผู้ที่ไม่มีความพร้อมทางด้านร่างกายและสติปัญญามักจะถูกมองว่าเป็นแรงงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการถูกเลือกปฏิบัติในระบบเศรษฐกิจ (Swift and et al., 2016) โดยเฉพาะกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ผู้ที่ไม่สามารถผลิตลูกเพื่อเป็นแรงงานให้กับระบบเศรษฐกิจเกิดความต่อเนื่องจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นต่อไปได้

ความยั่งยืนทางการเงิน (Financial Sustainability) คือการที่บุคคลนั้นมีความมั่นคงทางการเงินในระยะยาว มีรายได้มากกว่ารายจ่าย (ชาญณรงค์ ชัยพัฒน์, 2563) มีเงินสำหรับใช้จ่ายตามความจำเป็น ไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว และสามารถดำรงชีวิตได้โดยไม่ต้องพึ่งพาการช่วยเหลือทางการเงินจากใคร การสร้างความยั่งยืนทางการเงินสำหรับเกย์วัยเกษียณเป็นการตอบสนองต่อปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ ที่เกย์ต้องเผชิญตั้งแต่สมัครเข้าทำงาน การเลือกปฏิบัติจากโอกาสในการทำงาน และการเข้าถึงทรัพยากรที่สำคัญ (ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและพัฒนา, 2561) เกย์วัยเกษียณจะต้องมีกระบวนการสร้างความยั่งยืนทางการเงินที่แตกต่างไปจากเพศชาย หญิง อันเป็นผลจากแนวคิดมาตรฐานรักต่างเพศ (Heteronormative) ภายใต้วิธีการต่อสู้กับวาทกรรม (Counter Discourse) เป็นการแสดงออก ส่วนบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับวาทกรรมกระแสหลักของสังคม ซึ่งสร้างความไม่ยุติธรรม อคติต่อคนกลุ่มอื่น โดยเป็นการแสดงออกผ่านรูปแบบการปฏิบัติต่าง ๆ เช่น การพยายามจนประสบความสำเร็จในอาชีพ การเก็บเงินมากพอที่จะดูแลตัวเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น การต่อสู้กับวาทกรรมนั้น บุคคลดังกล่าวสามารถเรียนรู้ สร้างตัวตน เพื่อต่อสู้ ต่อรองไปพร้อมกันกับวาทกรรมหลักโดยไม่จำเป็นต้องผลักตัวเองแยกออกจากพื้นที่เดิม (ชาญณรงค์ เครือนวน, 2558; Demetriou, 2016)

ดังนั้น สังคมที่มีการยึดมั่นในวาทกรรมทุนนิยม กลุ่มเกย์จึงต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติจากโอกาสในการทำงานและการเข้าถึงทรัพยากรที่จะส่งผลต่อความยั่งยืนทางการเงิน สำหรับการวิจัยนี้ ได้ศึกษาถึงกลุ่มเกย์วัยเกษียณอายุระหว่าง 65-72 ปี ทำงานในภาคเอกชนหลากหลายอาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นเกย์ที่สร้างอัตลักษณ์ของคนต่อสู้กับวาทกรรมทุนนิยม จนสามารถประสบความสำเร็จด้านการเงิน ดูแลตัวเองยามเกษียณได้อย่างไม่ลำบาก

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการให้ความหมายของความยั่งยืนทางการเงินของเกย์วัยเกษียณในสังคมไทย ที่เกิดจากการต่อสู้กับวาทกรรมทุนนิยม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีดำเนินการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาเรื่องเล่า (Narrative Approach) ที่มีฐานคิดอยู่ภายใต้กระบวนทัศน์เชิงวิพากษ์ (Critical Paradigm) แนวคิดสร้างสรรค์สังคม (Social Constructivism) เป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเจ้าของประสบการณ์การต่อสู้กับวาทกรรมทุนนิยม สร้างตัวตนเป็นเกย์วัยเกษียณที่มีความยั่งยืนทางการเงิน

ใช้แนวคิดของ Foucault เรื่องการสร้างอัตลักษณ์ (Identity) โดยเชื่อว่า อัตลักษณ์สร้างโดยอำนาจของความรู้ (Power of knowledge) ที่ทำงานผ่านภาคปฏิบัติทางวาทกรรม (Discursive Practice) หรือกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างตัวตนผ่านการต่อสู้กับวาทกรรม (Counter Discourse) วาทกรรมก็เหมือนวัตถุสิ่งของในชั้นดิน กล่าวคือก่อตัวขึ้นและดำรงอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์แบบหนึ่ง ๆ แต่ละวาทกรรมต่างเป็นผลผลิตของสภาวะการณ์เฉพาะเจาะจง ที่มีเงื่อนไขการดำรงอยู่เฉพาะตัว (เบญจวรรณ อุปษมา, 2561; Danaher et al., 2000) วาทกรรมในสังคมที่ครอบงำมนุษย์ ต่างก็ถูกสร้างขึ้นจากความรู้และอำนาจต่าง ๆ และมีเป้าหมายที่ซ่อนเร้นเพื่อให้วาทกรรมนั้นยังคงเป็นที่ยอมรับของสังคม หากวาทกรรมของตนครองความเหนือกว่าวาทกรรมชุดอื่น ๆ จะถูกเรียกว่า “วาทกรรมกระแสหลัก” (Dominant Discourse) (ชัยณรงค์ เครือนวน, 2558) เรื่องเพศนั้นอยู่ภายใต้กรอบของบรรทัดฐานวาทกรรมรักต่างเพศที่กำหนดให้มนุษย์มีเพียงเพศชาย และเพศหญิงตามโครงสร้างทางกายวิภาค (นฤณณ อินทยศ, 2565) แนวคิดนี้ได้รับถ่ายทอดอย่างต่อเนื่องผ่านภาคปฏิบัติทางวาทกรรมของ เช่น ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) สถาบัน (Institution) ระบบความคิด (Knowledge) ที่มายกย่อง ความเป็นเพศชาย หญิงที่ให้สูงกว่าเพศสภาพอื่นในสังคม (ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ, 2554)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูลโดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผ่าน Gate Keeper เป็นผู้ที่ระบุตัวตนเป็นเกย์ อายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน ทำงานภาคเอกชน เกษียณหรือยังไม่เกษียณจากการทำงาน แต่ไม่ใช่คนที่ทำงานและเกษียณจากภาครัฐราชการ เนื่องจากอาจจะได้เงินเลี้ยงชีพหลังเกษียณในรูปแบบของบำเหน็จ หรือบำนาญ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล เรื่องเล่า และประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ถ่ายทอดออกมาจะวิเคราะห์ ตีความผ่านการสนทนา (Dialogue) ระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเรื่องเล่าเพื่อให้การพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลด้วยความเข้าใจ ผู้วิจัยจึงต้องมีความไวในการปรับสถานการณ์เพื่อที่ผู้ให้ข้อมูลไม่ออกนอกประเด็น เพื่อเป็นที่เข้าใจง่าย ผู้วิจัยจึงได้ใช้แนวทางการพูดคุยในลักษณะสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ทั้งนี้ต้องการให้ผู้ให้ข้อมูลได้นำเสนอถึงความรู้ ความจริงที่เกิดขึ้นจากการต่อสู้กับวาทกรรมทุนนิยม ที่ทำให้เกย์ถูกละเลยจากความยั่งยืนทางการเงิน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์เพื่อสร้างเรื่องเล่า (Narrative Analysis) โดยนำเรื่องเล่า หยิบยกประเด็นข้อความรู้หลัก (Themes) จากประเด็นย่อย (Sub-Theme) ที่ได้จากการประมวลข้อมูล ด้วยวิธีวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) และนำมาจัดเป็นหมวดหมู่และจัดเป็นตัวบท

(Theme) (พัฒนาณู ทูลธรรม, 2563) ความน่าเชื่อถือของข้อมูลใช้วิธีให้ความไว้วางใจของข้อมูล (Trustworthiness) ตามหลักเกณฑ์ของ Lincoln และ Guba (ปัญญาภรณ์ ยะเกษม และ พัชรารัตน์ ไชยสังข์, 2557)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า วาทกรรมทุนนิยมได้สร้างเงื่อนไขในการเข้าสู่พื้นที่การทำงานของแรงงานบนพื้นฐานของความรู้ด้านการแพทย์ ความรู้ทางด้านเทคโนโลยี ล้วนแต่ส่งผลต่อการสถาปนาคำว่า “เกษียณ” ให้เกิดขึ้นด้วยความชอบธรรม นอกจากนี้วาทกรรมทุนนิยมได้ทำงานสอดประสานกับแนวคิดมาตรฐานรักต่างประเทศ เอื้อประโยชน์ การทำงานให้กับเพศชาย เพศหญิง ในฐานะของแรงงานที่สามารถผลิตลูกหลานให้กับระบบเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าแรงงานผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ การทำงานของทั้งสองแนวคิดได้ประกอบสร้างความรู้ กฎเกณฑ์ กฎหมาย หรือความเป็นปกติให้เกิดขึ้น และทำการถ่ายทอดผ่านภาคปฏิบัติ การของวาทกรรมให้คนในสังคมเกิดการรับรู้ ยอมรับ โดยไม่ต้องคิด หรือตั้งข้อสงสัย

เกย์ที่ดำรงตนอยู่ในพื้นที่ของวาทกรรมทุนนิยมที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดมาตรฐานรักต่างเพศนั้น ได้ถูกละเลยจากรูปแบบของการสร้างความยั่งยืนทางการเงิน ทั้งสวัสดิการการเบิกค่ารักษาพยาบาล และสวัสดิการอื่น ๆ ที่ไม่เท่าเทียมกับคู่รักเพศชายหญิง ประกอบกับความเป็นปกติของสังคมไทย ที่มองว่า พ่อแม่แก่ตัวไปต้องมีลูกหลานเลี้ยงดู ช่วยเหลือด้านการเงิน ถือเป็นความกตัญญูที่ลูกที่จะต้องพึงปฏิบัติต่อพ่อแม่ ดังนั้น เกย์ที่ไม่มีลูก แก่ตัวไปย่อมต้องมีชีวิตที่ลำบาก เพราะไม่มีใครมาเลี้ยงดู แต่ในความเป็นจริงมีเกย์วัยเกษียณส่วนหนึ่งสร้างตัวตนเป็นเกย์ที่มีความยั่งยืนทางการเงิน ทั้งนี้การให้ความหมายต่อความยั่งยืนทางการเงินของเกย์วัยเกษียณที่เป็นผลผลิตจากการต่อสู้กับวาทกรรมทุนนิยม มีลักษณะสำคัญ 4 ประเด็น ดังนี้ เกย์ผู้มีอิสระทางการเงิน เกย์ผู้สร้างตัวตนให้เป็นเสาหลักของครอบครัว เกย์ผู้สร้างทางเลือกในการหาเงิน และเกย์ผู้มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน

เกย์ผู้มีอิสระทางการเงิน

เมื่อแรงงานมีอายุที่มากขึ้น ย่อมต้องประสบกับปัญหาทางด้านสุขภาพ และมีประสิทธิภาพการทำงานที่ลดลง วาทกรรมทุนนิยมจึงได้บัญญัติคำว่า “เกษียณอายุ” เพื่อเป็นเงื่อนไขให้แรงงานต้องออกจากการทำงานอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง นอกจากนี้สังคมไทยได้สร้างบรรทัดฐานของสังคมบนพื้นฐานของแนวคิดมาตรฐานรักต่างประเทศ ในรูปแบบของครอบครัวในอุดมคติประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูก โดยพ่อแม่มีหน้าที่เลี้ยงดูลูก ส่วนลูกมีหน้าที่ดูแลพ่อแม่ คนเป็นเกย์ไม่ปรารถนาที่จะมีลูกและไม่สามารถมีลูกได้ด้วยตนเอง การไม่มีลูกนั้นถือว่าไม่ครบองค์ประกอบของครอบครัวที่สมบูรณ์ เกย์จึงถือเป็นเพศที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามที่สังคมคาดหวัง เป็นเพศที่ไม่มีประสิทธิภาพต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม

คุณ A เลือกเกษียณอายุก่อนกำหนด ตอนนี้ให้เงินทำงานเลี้ยงตัวเอง ตอนนี้อยากที่ตัดสินใจเกษียณอายุก่อนกำหนด นอกจากคำว่า “รู้สึกพอ” กับงานแล้ว เหตุผลที่สำคัญที่ทำให้ตัดสินใจได้ง่ายคือ ไม่เดือนร้อนเรื่องเงิน “พี่ไม่ได้เดือนร้อน เรื่องที่จะทำงานต่อไป เพื่อให้มีรายได้มากขึ้นในการมีรายได้หลังเกษียณ” และคิดว่ารายได้จะสามารถเลี้ยงดูตัวเองได้ในระยะยาว การมีเงินสามารถช่วยสร้างความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตหลังเกษียณ โดยไม่จำเป็นต้องมีลูกหลาน คอยเลี้ยงดู “ทั้งนี้หากแก่ตัวมากกว่านี้ อาจจะไปอยู่ที่บ้านพักคนชรา (เอชเอ็น) ที่ซึ่งจะมีคนคอยดูแล”

หากเปรียบเทียบคู่รักเกย์ กับคู่รักชายหญิงที่มีลูก คนเป็นพ่อแม่จำเป็นต้องมีทุนทรัพย์จำนวนมากเพื่อส่งเสีย เลี้ยงดูลูกคนหนึ่งให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคม การมีลูกจึงมีค่าใช้จ่าย คุณ C ได้กล่าวให้เห็นถึงภาระ ความรับผิดชอบของคนเป็นพ่อแม่ที่มีต่อลูก “พวกเพื่อนพี่เงินเดือนแค่นี้ แต่บางคนส่งลูกเรียนอินเตอร์ ส่งอะไรแบบนี้ พอมีเคสโควิดขึ้นมาทุกคนลำบากหมด เพราะว่าอะไร เงินไม่พอที่จะใช้ใช่ไหม?” หรือคุณ G กล่าวว่า “คนสมัยใหม่นี้ มีความรู้ดีกว่าการมีลูกเป็นภาระ และการที่จะเลี้ยงเด็กให้โตได้ 1 คน มันใช้ทุนทรัพย์ และอย่างอื่นสูงนะ” และในเมื่อเกย์ไม่ประสงค์จะมีลูก จึงไม่มีภาระเลี้ยงลูก ดังนั้น เกย์จึงสามารถเก็บเงินไว้ใช้ในสิ่งที่ตนต้องการ ดังคำกล่าวของคุณ G ที่ว่า “พี่คิดว่าพี่ไม่มีลูก แต่พี่มีหลาน ขนาดมีลูก เดียวนี้ลูกยังไม่เลี้ยงพ่อแม่เลย แล้วหลานละ ถ้าเกิดพี่ไม่มีสมบัติให้เค้า เค้าก็คงไม่มาสนใจพี่แน่นอน พอพี่รู้ตัวพี่เป็นเกย์ แล้วพี่ในอนาคต พอแก่ตัว พี่ก็ยังอยากสบาย”

การที่เกย์ไม่มีลูกทำให้ไม่มีรายจ่ายเรื่องลูก ซึ่งการเลี้ยงดูลูกในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันสร้างภาระค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ทำให้คนรุ่นใหม่ตัดสินใจที่จะมีครอบครัวแต่ไม่มีลูก เนื่องจากภาวะค่าครองชีพในเมือง การเพิ่มขึ้นของรายได้นั้นสวนทางกัน

เกย์ผู้สร้างตัวตนให้เป็นเสาหลักของครอบครัว

แนวคิดมาตรฐานรักต่างเพศ ถือเป็นความสัมพันธ์ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมให้มีความถูกต้อง และเป็นตัวอย่างที่ดี ชีวิตของเกย์บางคนอาจจะถูกครอบครัวว่ากล่าว ตักเตือน หรือนำเสนอภาพลักษณ์ด้านลบของเกย์ให้ลูกรับรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกย์เกิดการปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรม ความชอบของตนให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม แต่การเป็นเกย์พิสูจน์ให้เห็นว่า เกย์สามารถเป็นผู้นำของครอบครัว เกย์บางคนคือผู้รับผิดชอบชีวิตได้ไม่เฉพาะชีวิตตัวเองเท่านั้น แต่ยังสามารถรับผิดชอบชีวิตของคนในบ้านได้อย่างดี และมากกว่าพี่น้องคนอื่น คุณ D กล่าวว่า “พอพี่แรงมากนะเรื่อง Lgbtq สมัยวัยรุ่นพี่ชอบเรียกพี่มาดูข่าวแบบ เกย์เฒ่าโดนหนุ่มฆ่าปาดคอ แล้วถามพี่ว่า เธอรู้มัยที่ต่างประเทศในเมืองจีนเนี่ยถ้าเขารู้เนะ (เป็นเกย์) รัฐบาลเขารู้เนะบ้านไหนเนี่ย เขาเจอคนเป็นเกย์เนี่ย เขามาทั้งโคตรเลยนะ”

เกย์นอกจากที่จะรับผิดชอบหาเงินเลี้ยงชีวิตของตนเองแล้ว ยังสามารถแบ่งเวลาไปช่วยเหลือ ดูแลพ่อแม่ พี่น้อง ได้อย่างดีมากกว่าพี่น้องคนอื่น จนพ่อแม่ปรับเปลี่ยนความคิดของตนเอง เริ่มยอมรับ และมองเห็นว่าลูกของตนมีความสามารถที่จะดูแลตัวเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างไม่ลำบาก ดังเช่น คุณ B ลูกคนโตของครอบครัว “ช่วงที่ทำงาน ไม่มีภาระครอบครัว แต่มี

ภาระต้องจ่ายเงิน ในส่วนต้องดูแลน้องชายและน้องสาวรวม 6 คน พี่ดูแลทั้ง 6 คน รวมทั้งหลานของพี่น้องอีก 2 คนด้วย เลี้ยงดูพ่อ ทั้งนี้ด้วยความเป็นลูกคนโต ทำให้เงินที่ได้มาสมัยทำงานหมดไปกับการดูแลคนเหล่านี้” ในขณะที่คุณ 1 มีพี่น้อง 2 คน แต่เป็นหลักดูแลคุณแม่ “ตอนนี้พี่เหลือแต่คุณแม่ คุณแม่อายุ 90 กว่าปี แล้วพี่ดูแลเค้าอยู่ รายจ่ายที่บ้าน แม่คนเดียว รายจ่ายเกือบแสนบาท เพราะต้องมีคนดูแล 4 คน พี่เป็นดูแลรับผิดชอบหมด ดูแลแบบนี้มา 25 ปีได้” เกย์ที่ไม่มีลูกจึงมีเวลาไปเยี่ยมพ่อแม่ได้มากกว่าพี่น้องคนอื่นที่มีครอบครัว การไปดูแลพ่อแม่ ทำให้ท่านเริ่มเข้าใจและยอมรับลูกที่เป็นเกย์ ดังเช่น คุณ F กล่าวว่า “แม่อายุพูดเลยว่า ไม่แต่งงานยิ่งดี อยู่เป็นเพื่อนแม่ ส่วนพ่อรู้ว่าเค้าไม่ค่อยชอบอะไรแบบนี้ แต่พ่อก็ไม่เคยว่า...พอช่วงที่ผมทำงาน ผมรู้ว่าเค้ารักผมมากขึ้น ผมจะมาหาเค้าสม่ำเสมอว่าลูกคนอื่น ไปดูแล เอาเงินไปให้ เอาขนมไปให้”

เกย์ผู้สร้างตัวตนใหม่ ต่อสู้กับความรู้ที่สร้างภาพมายาคติ ความเป็นปกติให้เกย์ดูเป็นคนที่ไม่เอาไหน ไม่สนใจเรียน ติดผู้ชาย เป็นผู้ป่วยทางจิต ไม่มีที่ไหนรับเข้าทำงาน ต้องกลายเป็นภาระของสังคม ไปสู่ตัวตนของเกย์ที่มีรายได้ มีเวลาดูแลรับผิดชอบพ่อแม่ได้อย่างดี

เกย์ผู้สร้างทางเลือกในการหาเงิน

คนเป็นเกย์ มักมีทางเลือกในการทำงานไม่มากนัก ทั้งนี้ ภาพที่สังคมได้นำเสนอว่าหากคน ๆ หนึ่งยอมรับตัวตนเป็นเกย์แล้ว อาชีพที่สังคมได้กำหนดพื้นที่ให้เกย์สามารถเข้าถึงได้ง่ายมักเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบันเทิง รำกาน เช่น การเป็น Dancer การเต้น Cabaret Show อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความบันเทิง รวมทั้งความตลก หรือเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับความสวยงาม ทั้งการเป็นช่างแต่งหน้า ช่างทำผม อาชีพทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนแต่สร้างภาพลักษณ์ให้คนทั่วไปมองว่า อาชีพคนเป็นเกย์เท่ากับอาชีพที่ฉาบฉวย ไม่มีเกียรติ รายได้น้อย ไม่มีความก้าวหน้า หรือไม่ต้องใช้ความเป็นมืออาชีพ

เกย์หลายคนได้ทำงานในอาชีพที่ตนรัก ถึงแม้จะเป็นอาชีพที่สังคมตีตราว่าเป็นอาชีพสำหรับชาวเกย์แล้ว แต่เกย์เหล่านั้นได้พิสูจน์แล้วว่า สามารถสร้างความยั่งยืนด้านรายได้ ถึงแม้จะอายุมากแค่ไหน ประสบการณ์ และความชำนาญ ได้สร้างฐานรายได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังสามารถหารายได้จากช่องทางอื่นเพิ่มเติม บนพื้นฐานของวิชาความรู้ที่ได้เรียนมา เช่น คุณ J ช่างทำผมมายาวนานกว่า 40 ปี อาศัยประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งในประเทศ ต่างประเทศ ทำให้ทุกวันนี้ยังคงทำงานเป็นช่างตัดผมที่ไม่มีวันเกษียณ มีลูกค้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง “พี่ได้ทำงานที่รัก และลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าประจำ รู้จักกันมากกว่า 40 ปี” อาศัยความแข็งแรง จึงทำงานมาได้ตลอด “อาชีพช่างทำผมเนี่ย อยู่ได้ยาวนานกว่าคนเกษียณทั่วไป คนเกษียณทั่วไป เค้าเกษียณที่ 60 ปี ช่างทำผมบางคน 80 กว่าปี ยังตัดผมได้เลย” ส่วนคุณ K ช่างทำผมอีกท่านกล่าวว่า “อาชีพช่างทำผมไม่มีการเกษียณ เป็นอาชีพที่ใช้ทักษะ ถ้าสมองยังดี สามารถทำงานได้” นอกจากรายได้จากการเป็นช่างทำผมแล้ว คุณ K ยังเป็นคนที่ให้ความสำคัญกับการศึกษา แนวโน้มของกระแสโลก ทำให้เป็นผู้มีความเข้าใจ และสามารถนำความรู้มาพัฒนา สร้างสรรค์เป็นอาชีพได้ “ทุกวันนี้พี่มีเพื่อนอยู่ในวงการชงเสริมสวย วงการ Fashion ยังคงติดต่อกันอยู่

แล้วเราก็ต้อง Update Trend ที่ต้องเสียเงิน เป็นรายปี โดยต้องเข้าไปเป็นสมาชิก ฉะนั้น ทุกอาชีพจะต้องเข้าไปใน Web Trend นี้ ตัวพี่ไม่ต้องทำแบบนี้ ไม่ต้องเสียเงิน เพราะตัวพี่ได้เห็นแล้ว ได้เห็นว่า อะไรคือการเปลี่ยนแปลง คือ ถ้าคุณไปยุโรปบ่อย ๆ พี่ไปอังกฤษบ่อย แหล่งของ Fashion พี่จะรู้ Trend ได้” คุณ K ได้นำความรู้ที่ตนเองเคยเรียนด้านเทววิทยามาก่อนนั้น มาสร้างเป็นอาชีพเสริม ช่วยต่อยอดรายได้ จนประสบความสำเร็จ ได้รับการตอบรับที่ดี “พี่มีรายได้จากงานให้ Consult กับดารา การขายของด้านเทววิทยา เป็นงานให้คำแนะนำ จะช่วยคิด Vision ให้ ขายอะไรดี? อันนี้ถ้าขายจะดีไหม? พี่เป็นคนที่มีมองตลาดได้” สุดท้ายคุณ F ได้เริ่มต้นเข้ามาทำงานในธุรกิจสถานที่ให้ความบันเทิงสำหรับกลุ่มเกย์โดยเฉพาะ เริ่มทำงานตั้งแต่อายุ 51 ปี จนตอนนี้ 72 ปีแล้ว ธุรกิจแบบนี้สังคมมองว่าเป็นธุรกิจสีเทา น่ารังเกียจ ผิดศีลธรรม ไม่ว่าอย่างไรก็ตามธุรกิจนี้ได้เลี้ยงดู สร้างรายได้เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวันให้คุณ F มีชีวิตที่ไม่ลำบาก ยามแก่ “รายได้มาจากเงินเดือนจากที่ทำงานประจำอยู่ในปัจจุบัน รายได้ส่วนที่ไม่ใช้ก็เก็บเข้าธนาคาร...พี่คิดว่าจะทำงานตรงนี้ไปจนกว่าเค้าจะไม่จ้าง หรือจนกว่าตัวเองไม่มีแรง”

อาชีพของเกย์ที่สังคมมองว่า ไม่มีความมั่นคง ไม่มีเกียรติ ไม่สามารถสร้างรายได้ที่ดีนั้น แต่ที่จริงเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ที่มั่นคง ไม่มีวันเกษียณทราบเท่าที่ยังมีกำลังทำงาน ดังที่คุณ K กล่าวว่า “สิ่งที่ช่างทำผมรุ่นพี่มีคือ Reputation เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ก็เหมือนกับอาชีพหมอ”

เกย์ผู้มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน

เกย์มักมีภาพลักษณ์เป็นคนที่สนุกสนาน ทำให้คนรอบข้างมีความสุข มีเสียงหัวเราะ นั่นคือตัวตนที่แท้จริงของเกย์ ที่ไม่ได้เป็นคนที่มีพิษมีภัย แต่เนื่องจากความสัมพันธ์ของสังคมที่อยู่บนพื้นฐานวาทกรรมทุนนิยม และมาตรฐานรักต่างเพศ ได้ร่วมกันสร้างภาพลักษณ์ด้านลบต่อคนที่เป็นเพศนอกกระแสหลักของสังคม ให้เกิดความอับอาย ไม่ได้รับการยกย่อง เชิดชู ไม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีของคนในสังคม เช่น “เกย์ กะเทย ไทย อายากอยู่ได้ต้องตลก” “ตัวตลกโปกฮา”

คุณ J ในฐานะช่างทำผม กล่าวว่า “หากพูดถึงข้อดีของการเป็นเกย์ ข้อแรกคือ เพื่อนเยอะ เพราะว่าชีวิตเกย์ สนุก แล้วเกย์เนี่ยอยู่กับคนง่ายกว่าเพศทั่วไป แล้วคนเป็นเกย์จะกตัญญูต่อบุพการี คนเป็นเกย์จะอดทนในการทำงานมากกว่า” เกย์บางคนใช้ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสร้างรายได้ ดังเช่น คุณ K ใช้ความสัมพันธ์ของเพื่อนร่วมวงการ ช่วยแนะนำงานใหม่ ๆ ที่ท้าทาย และมีรายได้ “มันมีงานเข้ามาเรื่อย ๆ บางทีเพื่อนต่างชาติที่เป็นช่างผมส่งลูกค้าหรืองานมาให้บ้าง” ส่วนคุณ N มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า ลูกค้าชอบในเสื้อผ้าที่คุณ N ซื้อมาจากต่างประเทศ ลูกค้าจึงมอบความไว้วางใจให้คุณ N เป็น Stylist ส่วนตัวด้านเสื้อผ้าให้งบประมาณในการซื้อเสื้อผ้างับคุณ N โดยที่ลูกค้าไม่เคยสอบถามถึงความถูกต้องของราคาสินค้า เป็นความไว้วางใจ บนพื้นฐานของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า “มีคนมาให้พี่เป็น Stylist ให้ เป็นผู้หญิง เป็นคนมีตังส์ ไม่ค่อยแต่งตัว แต่ชอบ Taste ของร้านพี่ เค้ามารู้จักกับ Taste”

เกย์ภาพตัวแทนของผู้สูงอายุชายรักชายในวรรณกรรม คือ “กะเทยเผ่า” “กะเทยเท่ากบตลก” เป็นการสร้างภาพลักษณ์ด้านลบ และทำให้เกย์บางส่วนไม่อยากจะปรากฏตัวทั้งใน

พื้นที่สาธารณะ เกย์บางคนได้สร้างความจริงเพื่อสร้างมุมมองใหม่ ให้คนในสังคมเข้าใจว่า เกย์มิได้ใช้ความเป็นกันเอง เพื่อสร้างความตลก สีสัน ที่ดูไร้สาระให้กับสังคมเพียงเท่านั้น แต่ความที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง ทำให้เกย์มีโอกาสหรือข้อได้เปรียบในการหารายได้ให้กับตัวเอง

อภิปรายผลการวิจัย

วาทกรรมหลักของสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างครอบครัวมักผูกติดกับค่านิยมการมีลูกเพื่อดูแลพ่อแม่ยามสูงอายุตามแนวคิดเรื่องความกตัญญู (รุจินันท์ วาธีพัฒน์รัตน์, 2566) ซึ่งเกย์ถูกมองว่าไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังของสังคมได้ และเกย์มักถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่ไม่มีประสิทธิภาพต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม (Carland-Echavarria, 2022) อย่างไรก็ตาม เกย์บางกลุ่มกลับใช้ประโยชน์จากการไม่มีภาระเรื่องลูก เก็บสะสมทุนทรัพย์เพื่อสร้างความยั่งยืนทางการเงินในระยะยาวได้ ถือเป็นการต่อสู้กับแนวคิดครอบครัวในอุดมคติที่ประกอบด้วยพ่อแม่และลูก (วฤชสพร ญัฐจุโรจน์, 2560) การที่เกย์ไม่มีลูกยังช่วยให้พวกเขาสามารถใช้ทรัพยากรทางการเงินในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ดังงานวิจัยของชุตินาส อุดมสุด (2560) ที่แสดงปรากฏการณ์ เกย์มีรายได้ที่เพียงพอต่อการซื้อเสื้อผ้า Brand Name ทั้งค่าใช้จ่ายต่อครั้งในการซื้อ ความถี่

การที่เกย์สามารถสร้างตัวตนเป็นเสาหลักของครอบครัวและดูแลพ่อแม่เป็นการต่อสู้กับความรู้ที่มองว่าเกย์เป็นปัญหาของสังคม (เบญจรงค์ ธีระพลิกะ และคณะ, 2565) การสร้างครอบครัวแบบ “ชายกับหญิง” แต่งงานกันและมีลูกถือเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับได้ (เฉลิมขวัญ เมฆสุข และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2561) อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้ มีเกย์ที่สามารถดูแลพ่อแม่และพี่น้องได้อย่างดี การต่อสู้กับความรู้นี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของเกย์ นำไปสู่การยอมรับของพ่อแม่ ดังงานวิจัยของนฤณ์ณ อินทยศ (2565) กล่าวถึง การยอมรับของแม่ต่อลูกเป็นกะเทยด้วย “การทำใจ” ยอมรับอัตลักษณ์ทางเพศของลูกที่เป็นกะเทยแบบมีเงื่อนไขภายใต้การยอมรับที่ความประพฤติที่ดีของลูก และลูกสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้

การที่เกย์สามารถสร้างทางเลือกในการหาเงินและยืนหยัดในอาชีพที่สังคมตีตราเป็นการต่อสู้กับแนวคิดเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่มองว่าอาชีพของเกย์เป็นงานที่ไม่มีความมั่นคง ไม่น่าเชื่อถือ เช่น ร้านเสริมสวยของพวกคนข้ามเพศ (ชายรักชาย) เป็นสถานที่มั่วสุมของกะเทยกะเทยติดเอดส์ แอบค้าประเวณี สักวันต้องโดนสั่งปิด (ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ และคณะ, 2554) หรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิงหรือความสวยงาม แต่หลายคนได้พิสูจน์ว่าอาชีพเหล่านี้ เช่น อาชีพช่างทำผมสามารถสร้างรายได้ที่ดีและมั่นคงได้หากมีการกบออม (ตสนิมช์ ศรีรัตน์, 2562) หรืองานวิจัยของวารีย์ ปรีชาปัญญากุล (2563) กล่าวถึง พิธีกรเกย์ได้รับการยอมรับจากผู้ผลิตรายการ เนื่องจาก “มีลีลาการใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ มีปฏิภาณไหวพริบ อีกทั้งยังมี

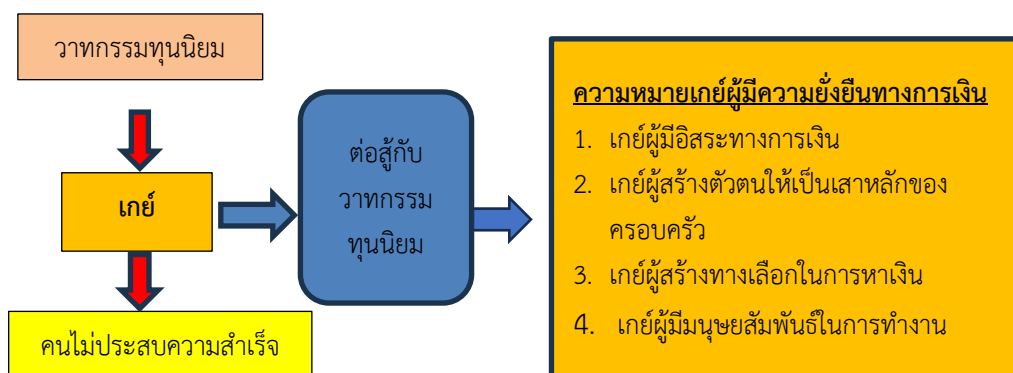
บุคลิกเฉพาะตนที่สร้างความน่าสนใจแก่ผู้ชมได้อย่างมาก สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่ทำให้ผู้ชมเกิดความประทับใจและคอยติดตามรายการอยู่เสมอ”

วาทกรรมหลักในสังคมที่มองว่าเกย์เป็นเพียงตัวตลก คนที่สร้างความบันเทิงเชิงขบขัน สร้างเสียงหัวเราะ (วาริ ปรีชาปัญญากุล, 2563) โดยปราศจากคุณค่าในเชิงวิชาชีพหรือมนุษยสัมพันธ์ที่แท้จริงนั้น โดยผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการมีพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นการได้กลับผ่านการสร้างตัวตนใหม่ที่แสดงให้เห็นว่าเกย์สามารถใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์ในการสร้างความยั่งยืนทางการเงินและความสำเร็จในอาชีพได้ เกย์หลายคนได้ใช้ความเป็นกันเอง การสื่อสารที่ดี สร้างโอกาสการทำงาน ความสามารถเหล่านี้เป็นทักษะที่ถูกประเมินต่ำเกินไปในวาทกรรมหลักที่มองว่าเกย์ คือ “ต้องมีความตลก อารมณ์ดี และสร้างสีสันให้กับทุกคนไม่ต่างจากนักแสดงความบันเทิง (Entertainer)” (ธนา รุ่งน้อย, 2566)

จากการศึกษาพบว่า เกย์มีการพยายามต่อสู้ต่อรองผ่านสื่อที่ต้องการให้สังคมไทยเห็นเกย์เป็นบุคคลธรรมดาคนหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่คนป่วย (เบญจรงค์ ธีระพลิกะ และคณะ, 2565) การต่อสู้ทางวาทกรรมของเกย์จึงเป็นเรื่องที่เกย์ต้องให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ ไตร่ตรองถึงโครงสร้างต่าง ๆ ในสังคมที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตของเกย์ (ชัยณรงค์ เครือนวน, 2558)

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการที่ได้นำความรู้ของ Foucault มาวิพากษ์วาทกรรมทุนนิยม สรุปลงเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 วาทกรรมทุนนิยมได้บัญญัติคำว่า “แรงงานที่ดี” เกย์นั้นถือเป็นแรงงานที่ไม่สามารถผลิตลูกหลานสร้างความต่อเนื่องให้ระบบเศรษฐกิจได้ วาทกรรมได้สร้างเครื่องมือระบบ ความเป็นปกติต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ และข้อจำกัดด้านอาชีพ แต่เกย์บางคนเรียนรู้ และเข้าใจการทำงานของวาทกรรม ไม่ประสงค์ที่สยบยอมต่อวาทกรรม จึงได้คิด

หาวิธีการต่อสู้กับวาทกรรมเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของตัวตนให้เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ มีงาน มีเงินใช้สำหรับชีวิตหลังเกษียณอย่างไม่ลำบาก อัตลักษณ์ของตัวตนประกอบด้วย 4 แบบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลควรพิจารณาถึงมาตรการ รูปแบบที่จะช่วยส่งเสริมให้ทุกเพศในสังคม ได้มีโอกาส เข้าถึงการมีรายได้หลังเกษียณอย่างครบถ้วน และเพียงพอในระยะยาว เช่น ระบบบำนาญ แห่งชาติ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ควรจัดตั้งโครงการให้คำปรึกษาที่เน้นการวางแผนการเงินส่วนบุคคลและสุขภาพจิต สำหรับเกย์วัยเกษียณโดยเฉพาะ โดยโครงการนี้สามารถดำเนินการผ่านความร่วมมือระหว่าง องค์กรภาคประชาสังคม ธนาการ และหน่วยงานด้านสุขภาพ เพื่อให้เกิดการเข้าถึงทรัพยากร และคำแนะนำในการสร้างเสถียรภาพทางการเงินและจิตใจในระยะยาว เช่น การให้คำปรึกษา ด้านการออมและการลงทุนระยะยาว การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการสร้างรายได้เสริม การให้บริการตรวจสุขภาพจิตและสุขภาพกายเป็นระยะ และการสร้างเครือข่ายเพื่อนและ กิจกรรมกลุ่มเพื่อป้องกันความโดดเดี่ยว การดำเนินการดังกล่าวไม่เพียงช่วยสร้างความมั่นใจใน ชีวิตหลังเกษียณ แต่ยังเสริมสร้างความรู้สึกรักมีคุณค่าและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของกลุ่มเกย์วัย เกษียณในสังคมให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยในครั้งนี้อาจนำไปสู่การทบทวนความรู้ที่สร้างบรรทัดฐาน หรือความเป็น ปกติที่มีต่อความเป็นเกย์สูงวัย เกย์วัยเกษียณ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้ เกิดขึ้นในบริบทของสังคม

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมขวัญ เมฆสุข และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2561). คนข้ามเพศ : การใช้ชีวิตคู่ การสร้างครอบครัว และการเลี้ยงดูบุตร. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 10(1), 37-51.
- ชัยณรงค์ เครือนาน. (2558). ปฏิบัติการและการต่อสู้ทางวาทกรรมในการพัฒนาอุตสาหกรรม: ศึกษากรณีการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้ตัวแบบมาบตาพุด. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 7(2), 223-245.
- ชาญณรงค์ ชัยพัฒน์. (2563). ความยั่งยืนทางการเงินส่วนบุคคลและพฤติกรรมการออมการลงทุนเพื่อวัยเกษียณ (ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ชุติภาส อุดมสุด. (2560). การศึกษาทัศนคติของกลุ่มชายรักชาย (เกย์) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมเพื่อการส่งเสริมสถานะทางสังคม (การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการตลาด). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ตัสสินี ศรีรัตน์. (2562). เหตุผลในการเลือกอาชีพช่างตัดผมมีอาชีพของกลุ่มคนเจนเนอเรชั่นวายกรณีศึกษาช่างตัดผมมีอาชีพ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ทิพย์สุดา พุฒจรรย์. (2554). ความท้าทายของชุมชนท่ามกลางการพัฒนาสู่ความทันสมัย. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 3(2), 72-87.
- ธนา รุ่งน้อย. (2566). สนามวาทกรรม “ความผิดเพี้ยน” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่าง ๆ ภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 (ดุษฎีนิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาकरระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและพัฒนา. (2561). การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของกลุ่ม LGBTI ในประเทศไทย. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/zX5nP>
- นฤณณ อินทยศ. (2565). แม่ที่มีลูกเป็นกะเทย: การต่อรองอัตลักษณ์ความเป็นแม่ภายใต้เพศสถานะและเพศวิถีในสังคมไทย (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสตรีเพศสถานะ และเพศวิถีศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เบญจรงค์ ถิระผลิกะ และคณะ. (2565). การสังเคราะห์ภาพและแก่นสาระของชายรักชายที่ปรากฏในงานวิจัยในประเทศไทย : การสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ. *วารสารศรีนครินทร์วิโรฒ วิจัย และพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์)*, 14(28), 56-69.
- เบญจวรรณ อุปัชฌาย์. (2561). แนวคิดเรื่องตัวตนที่รู้จักและกระบวนการสร้างตัวตนของมิเชล ฟูโกต์. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า*, 5(5), 159-208.
- ปัญญกรณ์ ยะเกษม และพัชรภรณ์ ไชยสังข์. (2557). ประสบการณ์การเป็นแม่ของวัยรุ่น. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 8(1), 28-34.
- ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ และคณะ. (2554). ร้านเสริมสวย : พื้นที่การสร้างตัวตนของคนข้ามเพศ. *วารสารสังคมผู้นำ*, 7(2), 75-88.
- _____. (2554). คนข้ามเพศ : ตัวตน วัฒนธรรมย่อย และพื้นที่ทางสังคม. *วารสารดำรงวิชาการ*, 10(1), 98-125.
- พัฒนาณ พูลธรรม. (2563). ปรัชสน์การวิจัยแนวเรื่องเล่าทางสังคมศาสตร์สู่งานสังคมสงเคราะห์. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 11(1), 89-106.

- รุจินันท์ วาธีวัฒนารัตน. (2566). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูของประเทศไทย. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 9(2), 147-155.
- วฤชสพร ญัฐรุจิโรจน์. (2560). ครอบครัวทางเลือกและการคงอยู่ของสถาบันครอบครัว. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(2), 1817-1827.
- วารี ปรีชาปัญญากุล. (2563). ภาษาและอัตลักษณ์ของพิธีกรเพศที่สามที่ปรากฏผ่านรายการโทรทัศน์. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 15(2), 143-163.
- Carland-Echavarria, P. (2022). We do not live to be productive: LGBT activism and the politics of productivity in contemporary Japan. *The Asia-Pacific Journal*, 20(2), 1-24.
- Danaher, G. et al. (2000). *Understanding Foucault*. Australia: Allen & Unwin.
- Demetriou, O. (2016). Counter-conduct and the everyday: Anthropological engagements with philosophy. *Global Society*, 30(2), 218-237.
- Swiftand, H. J. et al. (2016). The risks of ageism model: How ageism and negative attitudes toward age can be a barrier to active aging. *Social Issues and Policy Review*, 11(1), 195-231.

